

DIREKTIVA SVETA 2004/113/ES**z dne 13. decembra 2004****o izvajanju načela enakega obravnavanja moških in žensk pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi**

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti člena 13(1) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Komisije,

ob upoštevanju mnenja Evropskega parlamenta ⁽¹⁾,ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽²⁾,ob upoštevanju mnenja Odbora regij ⁽³⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Evropska unija skladno s členom 6 Pogodbe o Evropski uniji temelji na načelih svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države, načelih, ki so skupna državam članicam, in spoštuje temeljne pravice, kakršne zagotavlja Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin in ki kot splošna načela prava Skupnosti izhajajo iz skupnih ustavnih tradicij držav članic.

(2) Pravica do enakosti pred zakonom in zaščita pred diskriminacijo za vse osebe predstavlja univerzalno pravico, ki jo priznavajo Splošna deklaracija o človekovih pravicah, Konvencija Združenih narodov o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije in sporazumi Združenih narodov o državljskih in političnih pravicah ter o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah kot tudi Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, katerih podpisnice so vse države članice.

(3) Pri prepovedi diskriminacije pa je pomembno spoštovati druge temeljne pravice in svoboščine, vključno z varstvom zasebnega in družinskega življenja in poslovanja v njegovem okviru ter svobodo vere.

(4) Enakost moških in žensk je eno temeljnih načel Evropske unije. Člena 21 in 23 Listine o temeljnih pravicah Evropske unije prepovedujeta vsakršno diskriminacijo zaradi spola in zahtevata, da se enakost moških in žensk zagotovi na vseh področjih.

(5) Spodbujanje enakosti je ena od ključnih nalog Skupnosti, kakor to izhaja iz člena 2 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti. Podobno se v členu 3(2) Pogodbe zahteva, naj si Skupnost prizadeva za odpravo neenakosti in naj spodbuja enakost moških in žensk v okviru vseh svojih dejavnosti.

(6) Komisija je v Sporočilu o agendi socialne politike objavila svojo namero, da predlaga direktivo o diskriminaciji zaradi spola zunaj trga dela. Tovrstni predlog je povsem povezan s Sklepom Sveta 2001/51/ES z dne 20. decembra 2000 o določitvi programa v zvezi z okvirno strategijo Skupnosti za enakost spolov (2001-2005) ⁽⁴⁾, ki pokriva vse politike Skupnosti, njegov cilj pa je spodbujanje enakosti moških in žensk s prilagajanjem teh politik ter izvajanjem praktičnih ukrepov za izboljšanje položaja moških in žensk v družbi.

(7) Evropski svet je na zasedanju v Nici z dne 7. in 9. decembra 2000 Komisijo pozval, naj prispeva k utrjevanju pravic v zvezi z enakostjo tako, da sprejme predlog direktive o spodbujanju enakosti spolov še na drugih področjih razen zaposlovanja in poklicnega življenja.

⁽¹⁾ Mnenje z dne 30. marca 2004 (še ni bilo objavljeno v Uradnem listu).

⁽²⁾ UL C 241, 28.9.2004, str. 44.

⁽³⁾ UL C 121, 30.4.2004, str. 27.

⁽⁴⁾ UL L 17, 19.1.2001, str. 22.

- (8) Skupnost je sprejela vrsto pravnih instrumentov za preprečevanje in boj proti diskriminaciji zaradi spola na trgu dela. Ti instrumenti so potrdili pomen zakonodaje v boju proti diskriminaciji.
- (9) Do diskriminacije zaradi spola vključno z nadlegovanjem in spolnim nadlegovanjem prihaja tudi zunaj trga dela. Tovrstna diskriminacija je lahko enako škodljiva, saj predstavlja oviro pri polni in uspešni integraciji moških in žensk v gospodarsko in družbeno življenje.
- (10) Težave so še posebej očitne na področju dostopa do blaga in storitev ter oskrbe z njimi. Diskriminacijo zaradi spola je treba zato preprečevati in odpraviti tudi na tem področju. Ta cilj bo lažje doseči s pomočjo zakonodaje Skupnosti, kakor kaže že primer Direktive Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost⁽¹⁾.
- (11) S tovrstno zakonodajo bi morali prepovedati diskriminacijo zaradi spola pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi. Blago je treba pojmovati v smislu določb Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti v zvezi s prostim pretokom blaga. Storitve je treba pojmovati v smislu člena 50 te pogodbe.
- (12) Z namenom preprečevanja diskriminacije zaradi spola je treba to direktivo uporabljati tako za neposredno kot posredno diskriminacijo. Neposredna diskriminacija obstaja le, kadar se ena oseba zaradi spola obravnava manj ugodno, kakor bi se v primerljivi situaciji obravnavala oseba drugega spola. Skladno s tem razlike med moškimi in ženskami, kakršne so na primer razlike pri zagotavljanju zdravstvenih storitev, ki izhajajo iz telesnih razlik med moškim in žensko, nimajo nič opraviti s primerljivimi situacijami in tako ne pomenijo diskriminacije.
- (13) Prepoved diskriminacije je treba uporabljati za osebe, ki zagotavljajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti in ki se ponujajo zunaj okolja zasebnega in družinskega življenja in poslovanja v tem okviru. Ne uporablja se za medijske in oglaševalske vsebine niti za javno ali zasebno izobraževanje.
- (14) Vse osebe uživajo svobodo sklepanja pogodb, vključno s svobodo izbire pogodbenega partnerja ali partnerice za določen posel. Oseba, ki zagotavlja blago ali storitev, ima lahko več subjektivnih razlogov za svojo izbiro pogodbenega partnerja ali partnerice. Kolikor partner ali partnerica nista izbrana na podlagi spola, ta direktiva ne sme posegati v svobodo osebe, da izbere pogodbenega partnerja ali partnerico.
- (15) Za izvajanje načela enakega obravnavanja moških in žensk na področju zaposlovanja in poklica že obstaja vrsta pravnih instrumentov. Zato se ta direktiva ne uporablja za to področje. Takšen je tudi pristop k samo-zaposlitvenim dejavnostim, kolikor so zajete v obstoječe pravne instrumente. Ta direktiva se uporablja zgolj za zavarovanje in pokojnine, ki so zasebne, prostovoljne in ločene od delovnega razmerja.
- (16) Razlike v obravnavanju so sprejemljive le, če jih upravičuje zakonit cilj. Med zakonitimi cilji je na primer lahko varstvo žrtev spolnega nasilja (npr. ko gre za vzpostavitev zavetišč, namenjenih le osebam enega spola), zasebnost in spodobnost (npr. ko oseba nudi nastanitev v delu svojega stanovanja), spodbujanje enakosti spolov ali interesa moških ali žensk (npr. prostovoljne organizacije, kjer je zastopan le en spol), svoboda združevanja (npr. članstvo v zasebnih klubih, kjer je zastopan le en spol) ter organizacija športnih dejavnosti (npr. športne prireditve, na kateri sodelujejo osebe le enega spola). Vseeno mora vsaka omejitev biti primerna in potrebna v skladu z merili, ki izhajajo iz sodne prakse Sodišča Evropskih skupnosti.
- (17) Načelo enakega obravnavanja pri dostopu do blaga in storitev ne zahteva, da si morajo moški in ženske ponujeno vselej deliti, kolikor to ni ponujeno pod bolj ugodnimi pogoji predstavnikom ali predstavnicam enega spola.
- (18) Aktuarski faktorji, ki se nanašajo na spol, se široko uporabljajo pri zagotavljanju zavarovanj in drugih, z njimi povezanih finančnih storitev. Da bi dosegli enako obravnavanje moških in žensk, uporaba spola kot aktuarskega faktorja ne sme imeti za posledico razlik v premijah in dajatvah med osebami. Da bi se izognili nenadnemu prilagajanju trga, naj se ta predpis uporablja samo za nove pogodbe, sklenjene po datumu prenosa te direktive.

⁽¹⁾ UL L 180, 19.7.2000, str. 22.

- (19) Pri določenih vrstah tveganj so lahko med spoloma razlike. V nekaterih primerih je spol lahko eden od odločilnih dejavnikov pri oceni zavarovanega tveganja, ne pa nujno edini. Države članice lahko za pogodbe o zavarovanju teh vrst tveganja sklenejo dovoliti izjeme od predpisanih enakih premij in dajatev za oba spola, kolikor lahko zagotovijo zanesljivost, stalno ažurnost in javno razpoložljivost aktuarskih in statističnih podatkov, ki so podlaga za izračune. Izjeme so dopustne le na področjih, za katera nacionalna zakonodaja še ni predvidela predpisa o enakih pogojih za oba spola. Države članice naj pet let po prenosu te direktive ponovno preučijo upravičenost teh izjem in pri tem upoštevajo zadnje aktuarske in statistične podatke ter poročilo Komisije, pripravljeno tri leta po datumu prenosa te direktive.
- (20) Manj ugodno obravnavanje žensk zaradi nosečnosti in materinstva je treba šteti za obliko neposredne diskriminacije zaradi spola in ga je zato pri zavarovanjih in z njimi povezanih finančnih storitvah treba prepovedati. Stroškov, povezanih s tveganji zaradi nosečnosti ali materinstva, zato ne bi smeli pripisovati pripadnikom ali pripadnicam le enega spola.
- (21) Osebam, ki so bile diskriminirane zaradi spola, bi morala biti na voljo primerna sredstva pravnega varstva. Da bi zagotovili bolj učinkovito raven varstva, bi sodelovanje v postopkih na način, določen s strani držav članic, moralo biti omogočeno tudi združenjem, organizacijam in drugim pravnim osebam, bodisi v imenu žrtve bodisi v njeno podporo, ne glede na nacionalna postopkovna pravila glede zastopanja in obrambe na sodiščih.
- (22) Pravila o dokaznem bremenu je treba prilagoditi, ko gre za očitne primere diskriminacije; za zagotovitev učinkovite uporabe načela enakega obravnavanja, če je dokazana tovrstna diskriminacija, je treba dokazno breme prenesti nazaj na toženca.
- (23) Učinkovito izvajanje načela enakega obravnavanja zahteva ustrezno sodno varstvo pred povračilnimi ukrepi.
- (24) Države članice z namenom spodbujanja načela enakega obravnavanja krepijo dialog z ustreznimi interesnimi skupinami, ki jim je v skladu z nacionalnim pravom in prakso v zakonitem interesu prispevati k boju proti diskriminaciji zaradi spola na področju dostopa do blaga in storitev ter oskrbe z njimi.
- (25) Zaščito pred diskriminacijo zaradi spola je treba okrepiti tako, da se v vsaki državi članici predvidi organ oziroma organi, ki so pristojni za analizo problemov, povezanih z diskriminacijo, za preučevanje možnih rešitev in za zagotavljanje konkretne pomoči za žrtve. Ta organ ali organi so lahko isti organi, ki so na nacionalni ravni pristojni za varstvo človekovih pravic ali varovanje pravic oseb ali za izvajanje načela enakega obravnavanja.
- (26) Ta direktiva določa minimalne zahteve in tako državam članicam omogoča, da uvedejo ali ohranijo tudi ugodnejše določbe. Izvajanje te direktive ne sme biti opravičilo kakršnemu koli nazadovanju glede na sedaj prevladujoče razmere v vsaki posamezni državi članici.
- (27) Države članice morajo za kršitve obveznosti po tej direktivi predvideti učinkovite, sorazmerne in odvračilne kazni.
- (28) Ker ciljev te direktive, namreč zagotoviti skupno visoko raven zaščite pred diskriminacijo v vseh državah članicah, ne morejo zadovoljivo doseči države članice in jih je torej zaradi obsega in učinkov ukrepov lažje doseči na ravni Skupnosti, lahko Skupnost ukrepa v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 Pogodbe. V skladu z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta uredba ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje teh ciljev.
- (29) V skladu z odstavkom 34 Medinstitucionalnega dogovora o boljšem pripravljanju zakonodaje⁽¹⁾, države članice za svoje lastne potrebe in v interesu Skupnosti izdelajo lastne preglednice, ki so javno dostopne in v katerih bo v najboljši meri prikazano ujemanje med to direktivo in ukrepi za prenos –

⁽¹⁾ UL C 321, 31.12.2003, str. 1.

SPREJEL NASLEDNJO DIREKTIVO:

POGLAVJE I

SPLOŠNE DOLOČBE

Člen 1

Namen

Namen te direktive je določiti okvir za boj proti diskriminaciji zaradi spola pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbe z njimi, zato da bi v državah članicah uveljavili načelo enakega obravnavanja moških in žensk.

Člen 2

Opredelitve pojmov

Za namene te direktive se uporabljajo naslednje opredelitve:

- (a) neposredna diskriminacija: kadar se ena oseba zaradi spola obravnava manj ugodno, kakor se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala oseba drugega spola v primerljivi situaciji;
- (b) posredna diskriminacija: kadar bi bile zaradi navidezno nevtralnega predpisa, merila ali prakse osebe enega spola v posebej neugodnem položaju v primerjavi z osebami drugega spola, razen če ta predpis, merilo ali praksa objektivno temelji na zakonitem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna;
- (c) nadlegovanje: kadar ima neželjeno vedenje, povezano s spolom osebe, učinek ali namen prizadeti dostojanstvo osebe ali ustvariti zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje;
- (d) spolno nadlegovanje: kadar ima kakršna koli oblika neželene verbalnega, ne-verbalnega ali fizičnega vedenja spolne narave učinek ali namen prizadeti dostojanstvo osebe, zlasti kadar gre za ustvarjanje zastrašujočega, sovražnega, ponižujočega, sramotilnega ali žaljivega okolja.

Člen 3

Področje uporabe

- 1. V mejah pristojnosti dodeljenih Skupnosti, se ta direktiva uporablja za vse osebe, ki zagotavljajo blago in opravljajo

storitve, ki so na voljo javnosti ne glede na zadevno osebo za javni in zasebni sektor, vključno z javnimi organi, in ki se ponujajo zunaj okolja zasebnega in družinskega življenja in poslovanja v tem okviru.

2. Ta direktiva ne posega v svobodo osebe pri izbiri pogodbenega partnerja ali partnerice, v kolikor izbira pogodbenega partnerja ali partnerice ne temelji na njegovem spolu.

3. Ta direktiva se ne uporablja za medijske in oglaševalske vsebine niti za izobraževanje.

4. Ta direktiva se ne uporablja za področja zaposlovanja in poklica. Ta direktiva se ne uporablja za vprašanja samo-zaposlovanja, kolikor so ta urejena z drugimi zakonodajnimi akti Skupnosti.

Člen 4

Načelo enakega obravnavanja

1. Za namene te direktive načelo enakega obravnavanja moških in žensk pomeni, da:

(a) ni dopustna neposredna diskriminacija zaradi spola, vključno z manj ugodnim obravnavanjem žensk zaradi nosečnosti in materinstva;

(b) ni dopustna posredna diskriminacija zaradi spola.

2. Ta direktiva ne posega v bolj ugodne določbe o varstvu žensk v zvezi z nosečnostjo in materinstvom.

3. Nadlegovanje in spolno nadlegovanje se v smislu te direktive štejeta za diskriminacijo zaradi spola in sta zato prepovedana. Če določena oseba takšno vedenje zavrne ali se mu podredi, to ne sme biti podlaga za odločitve, ki bi vplivala na to osebo.

4. Navodila, ki napeljujejo k neposredni ali posredni diskriminaciji zaradi spola, se štejejo za diskriminacijo v smislu te direktive.

5. Ta direktiva ne preprečuje razlik v obravnavanju, kadar zagotavljanje blaga ali storitev izključno ali predvsem predstavnikom ali predstavnicam enega spola upravičuje zakonit cilj in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna.

Člen 5**Aktuarski faktorji**

1. Države članice zagotovijo, da v nobeni novi pogodbi sklenjeni po 21. decembru 2007, uporaba spola kot faktorja pri izračunavanju premij in dajatev za namene zavarovanja in z njim povezanih finančnih storitev nima za posledico razlik v premijah in dajatvah oseb.

2. Ne glede na odstavek 1 se lahko države članice odločijo v 21. decembra 2007 dovoliti sorazmerne razlike v premijah in dajatvah oseb, kadar se spol, na podlagi ustreznih in točnih aktuarskih in statističnih podatkov, uporablja kot odločilni faktor pri oceni tveganja. Zadevne države članice o tem obvestijo Komisijo in zagotovijo redno zbiranje, objavljanje in posodabljanje točnih podatkov, pomembnih za uporabo spola kot odločilnega aktuarskega faktorja. Države članice svojo odločitev pregledajo pet let po 21. decembru 2007, upoštevajoč poročilo Komisije iz člena 16 in posredujejo Komisiji izid pregleda.

3. Stroški, povezani z nosečnostjo in materinstvom, v nobenem primeru ne smejo imeti za posledico razlik v premijah in dajatvah med osebami.

Države članice lahko izvajanje ukrepov, potrebnih za usklajitev s tem odstavkom, odložijo za največ dve leti po 21. decembru 2007. V tem primeru zadevne države članice nemudoma obvestijo Komisijo.

Člen 6**Pozitivni ukrepi**

Da bi zagotovili popolno enakost moških in žensk v praksi, načelo enakega obravnavanja nobeni državi članici ne preprečuje ohraniti ali sprejeti posebnih ukrepov za preprečevanje ali nadomestila zaradi manj ugodnega položaja, povezanega s spolom.

Člen 7**Minimalne zahteve**

1. Države članice lahko uvedejo ali ohranijo določbe, ki so za varstvo načela enakega obravnavanja moških in žensk ugodnejše od določb te direktive.

2. Izvajanje te direktive pod nobenim pogojem ne postane podlaga za zmanjševanje ravni zaščite pred diskriminacijo, ki jo

države članice že zagotavljajo na področjih, ki jih ureja ta direktiva.

POGLAVJE II**PRAVNA SREDSTVA IN IZVRŠEVANJE****Člen 8****Pravno varstvo**

1. Države članice zagotovijo, da so vsem osebam, ki se čutijo prizadete zaradi kršitve načela enakega obravnavanja, tudi po prenehanju razmerja, v katerem bi naj bilo prišlo do diskriminacije, dostopni sodni in/ali upravni postopki in kadar jih štejejo za primerne, tudi postopki poravnave, potrebni za izvrševanje obveznosti po tej direktivi.

2. Države članice v nacionalnih pravnih sistemih uvedejo potrebne ukrepe za zagotovitev dejanske in učinkovite odškodnine ali povračila, kakor to določijo države članice, za izgubo in škodo, ki jo je oškodovana oseba utrpela zaradi diskriminacije v smislu te direktive, na način, ki je odvrtačen in v sorazmerju z utrpeljeno škodo. Vnaprejšnja določitev zgornje meje ne omejuje te odškodnine ali povračila.

3. Države članice zagotovijo, da lahko združenja, organizacije ali drugi pravni subjekti, ki imajo v skladu z merili iz njihovega nacionalnega prava za zagotavljanje spoštovanja določb te direktive zakonit interes, bodisi v imenu tožnika ali v podporo tožniku in z njegovim soglasjem, sodelujejo v vsakem sodnem in/ali upravnem postopku, ki je predviden v zvezi z izvrševanjem obveznosti iz te direktive.

4. Odstavka 1 in 3 ne posegata v nacionalna pravila glede rokov za vlaganje tožb v zvezi z načelom enakega obravnavanja.

Člen 9**Dokazno breme**

1. Države članice v skladu z nacionalnimi pravosodnimi sistemi sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev, da se dokazovanje o tem, da kršitve načela enakega obravnavanja ni bilo, naloži toženi stranki, kadar osebe, ki se čutijo prizadete zaradi kršitve načela enakega obravnavanja, pred sodiščem ali drugim pristojnim organom izkažejo dejstva, na podlagi katerih se lahko domneva, da je prišlo do neposredne ali posredne diskriminacije.

2. Države članice lahko ne glede na odstavek 1 sprejmejo pravila o dokazovanju, ki so ugodnejša za tožnika.

združenj, organizacij ali drugih pravnih subjektov iz člena 8(3),

3. V kazenskih postopkih se odstavek 1 ne uporablja.

(b) izvajanje neodvisnih študij o diskriminaciji,

4. Za vse postopke v skladu s členom 8(3) se uporabljajo odstavki 1, 2 in 3.

(c) objavljanje neodvisnih poročil in sestavljanje priporočil o vseh zadevah v zvezi s takšno diskriminacijo.

5. V postopkih, kjer je preiskava dejstev v zvezi s primerom naloga sodišč ali drugih pristojnih organov, državam članicam ni treba uporabljati odstavka 1.

POGLAVJE IV

KONČNE DOLOČBE

Člen 13

Skladnost

Države članice sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotovitev spoštovanja načela enakega obravnavanja pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbe z njimi na področju uporabe te direktive, ter zlasti da:

(a) se razveljavijo vsi zakoni in drugi predpisi, ki so v nasprotju z načelom enakega obravnavanja;

(b) se ali se lahko razveljavijo ali spremenijo vse pogodbene določbe, interni akti podjetij in predpisi, ki urejajo pridobitna in nepridobitna združenja, ki so v nasprotju z načelom enakega obravnavanja.

Člen 10

Povračilni ukrepi

Države članice v nacionalnih pravnih sistemih uvedejo potrebne ukrepe za zaščito oseb pred vsakim negativnim obravnavanjem ali negativnimi posledicami, ki bi bile odziv na tožbo ali sodne postopke zaradi izvrševanja načela enakega obravnavanja.

Člen 11

Dialog z zadevnimi interesnimi skupinami

Države članice si za spodbujanje načela enakega obravnavanja prizadevajo za dialog z zadevnimi interesnimi skupinami, ki jim je v skladu z nacionalnim pravom in prakso v zakonitem interesu prispevati k boju proti diskriminaciji zaradi spola na področju dostopa do blaga in storitev ter oskrbe z njimi.

POGLAVJE III

ORGANI ZA SPODBUJANJE ENAKEGA OBRAVNAVANJA

Člen 12

1. Države članice določijo in uredijo vse potrebno za delovanje enega ali več organov za spodbujanje, analizo, spremljanje in podporo enakemu obravnavanju vseh oseb brez diskriminacije zaradi spola. Ti organi so lahko v sestavi agencij, ki so na nacionalni ravni pristojne za varovanje človekovih pravic ali zaščito pravic oseb ali za izvajanje načela enakega obravnavanja.

2. Države članice poskrbijo, da je med pristojnosti organov iz odstavka 1 vključeno:

(a) zagotavljanje neodvisne pomoči žrtvam diskriminacije pri tožbah zaradi diskriminacije, ne glede na pravice žrtev in

Člen 14

Kazni

Države članice določijo pravila o kaznih za kršitev nacionalnih predpisov, sprejetih na podlagi te direktive, in sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotovitev njihove uporabe. Kazni, ki lahko vključujejo plačilo odškodnine žrtvi, so učinkovite, sorazmerne in odvračilne. Države članice Komisijo uradno obvestijo o teh določbah najkasneje do 21. decembra 2007, prav tako jo takoj uradno obvestijo o vseh poznejših spremembah, ki imajo vpliv na te določbe.

Člen 15

Razširjanje informacij

Države članice poskrbijo, da se s primernimi sredstvi na njihovem celotnem ozemlju, prizadete osebe seznanijo z določbami, sprejetimi na podlagi te direktive, skupaj z že veljavnimi zadevnimi določbami.

Člen 16**Poročila**

1. Države članice posredujejo vse informacije o uporabi te direktive Komisiji najkasneje do 21. decembra 2009 in nato vsakih pet let.

Komisija sestavi skupno poročilo, ki zajema pregled tekočih praks držav članic v zvezi s členom 5 glede uporabe spola kot faktorja pri izračunavanju premij in dajatev. To poročilo predloži Evropskemu parlamentu in Svetu najkasneje do 21. decembra 2010. Po potrebi Komisija poročilu priloži predloge za spremembo te direktive.

2. V poročilu Komisije se upoštevajo stališča zadevnih interesnih skupin.

Člen 17**Prenos**

1. Države članice sprejmejo zakone in druge predpise za uskladitev s to direktivo najkasneje do 21. decembra 2007. Besedila teh predpisov nemudoma posredujejo Komisiji.

Države članice se v sprejetih predpisih sklicujejo na to direktivo ali sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicovanja določijo države članice.

2. Države članice posredujejo Komisiji besedila temeljnih predpisov nacionalne zakonodaje, sprejetih na področjih, ki jih ureja ta direktiva.

Člen 18**Začetek veljavnosti**

Ta direktiva začne veljati na dan objave v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 19**Naslovljenci**

Ta direktiva je naslovljena na države članice.

V Bruslju, 13. decembra 2004

Za Svet
Predsednik
B. R. BOT